

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Poticanju klimatskih mjera nedržavnih aktera”**(razmatračko mišljenje na zahtjev Europske komisije)**

(2018/C 227/05)

Izvjestitelj: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**Suizvjestitelj: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 28.11.2017.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Datum odluke Predsjedništva:	4.7.2017.
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša
Datum usvajanja u Stručnoj kupini:	6.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	15.2.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	532
Rezultat glasanja	192/1/2
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. Prelazak na niskougljično gospodarstvo otporno na klimatske promjene u velikoj se mjeri temelji na inicijativama „odozdo prema gore” koje provode građani, inovativna poduzeća i različiti dionici civilnog društva, jednom riječju nedržavni i podnacionalni akteri.

1.2. Ti akteri mogu ostvariti ključan doprinos kad je riječ o ubrzanju niskougljičnog i održivog razvoja. Neposrednim mjerama nedržavnih aktera smanjuje se trošak prelaska na niskougljično gospodarstvo i ublažavaju izravne posljedice klimatskih promjena koje su već u tijeku.

1.3. Proteklih se godina naglo povećao broj, opseg i razmjer klimatskih mjera nedržavnih aktera ⁽¹⁾. Međutim, nedržavni akteri i dalje se susreću sa znatnim preprekama koje im otežavaju uspješno pokretanje i provođenje klimatskih mjera.

1.4. Osim toga, sve su veće razlike među nedržavnim akterima i njihovim klimatskim mjerama s obzirom na to da djeluju u različitim okruženjima te s posebnim potrebama i sredstvima. Ispravna analiza i razumijevanje tih razlika preduvjet su za ubrzanje klimatskih aktivnosti.

1.5. Prepoznajući golem potencijal nedržavnih aktera za poticanje globalnih napora u cilju ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe njihovim posljedicama, EGSO poziva na „Europski dijalog o klimatskim mjerama nedržavnih aktera” (ED-NSCA) kako bi se ojačali i povećali opseg i razmjeri klimatskih mjera koje poduzimaju nedržavni akteri na području Europe.

1.6. Europski dijalog koji predlaže EGSO trebao bi sadržavati pregled klimatskih mjera u EU-u i pridonijeti praćenju napretka u pogledu klimatskih mjera na globalnoj razini.

⁽¹⁾ *Yearbook of Global Climate Action 2017 – Marrakesh Partnership* („Godišnjak globalnog djelovanja u području klime za 2017. – Partnerstvo iz Marakeša”), UNFCCC 2017.

1.7. EGSO naglašava da prepoznavanje i promicanje djelotvornih, inovativnih i kreativnih klimatskih mjera može biti troškovno učinkovito sredstvo za poticanje novih i tekućih mjera. Prepoznavanje klimatskih mjera može se postići pomoću internetske platforme, događaja na visokoj razini i/ili dodjele nagrada.

1.8. Pomoću europskog dijaloga za klimatske mjere trebalo bi neprestano prikupljati povratne informacije i svladavati regulatorne izazove s javnim tijelima kako bi se postupno izgradilo poticajno upravljačko okružno za klimatske mjere prema načelu odozdo prema gore. Dijalog bi se trebao temeljiti na drugim sličnim inicijativama, kao što je europski energetska dijalog na koji je pozvao EGSO i koji je uspostavljen radi koordinacije provedbe energetske tranzicije.

1.9. Krajnji cilj predložene platforme jest ubrzanje klimatskih mjera. U tu svrhu platforma mora biti privlačna nizu nedržavnih aktera koji će sudjelovati u klimatskim mjerama, a zaštita klime mora postati nova uobičajena praksa.

1.10. EGSO naglašava da je u našoj utrci za smanjenje emisija, zaštitu klime i promicanje socijalne i gospodarske pravde potrebno uspostaviti socijalni dijalog kako bi se ostvario pravedan i brz prijelaz na nultu stopu emisija ugljika i nultu stopu siromaštva.

1.11. EGSO predlaže da dijalog posluži ne samo za isticanje i demonstraciju mjera, nego i za odgovaranje na potrebe nedržavnih aktera i poticanje novih partnerstava među državnim i nedržavnim akterima, omogućavanje učenja od kolega, osposobljavanje i razmjenu savjeta među nedržavnim akterima te olakšavanje pristupa financiranju.

1.12. Predloženi europski dijalog djelovao bi u širem ekosustavu upravljanja u području klime nastalim nakon Pariškog sporazuma. Dijalog bi trebao biti jednostavno organiziran, s naglaskom na strateškom povezivanju postojećih programa, inicijativa i institucija umjesto na uspostavi novih institucija. U tom kontekstu EGSO podržava prijedlog Europskog parlamenta za stvaranje nacionalnih višerazinskih platformi za dijalog o klimatskoj i energetskej politici.

1.13. EGSO će imati vodeću ulogu u pokretanju dijaloga i poziva ostale institucije EU-a, osobito Europsku komisiju, da se pridruže naporima u pogledu stvaranja poticajnog okruženja za klimatske mjere nedržavnih aktera, i to doprinosom operacionalizaciji dijaloga.

1.14. Prvi korak prema uspostavi europskog dijaloga o klimatskim mjerama nedržavnih aktera trebalo bi biti događanje u prvoj polovici 2018., koje će okupiti sve zainteresirane mreže aktera kao i predstavnike drugih institucija EU-a i država članica i koje će biti organizirano u duhu dijaloga „talanoa”⁽²⁾ te s ciljem uspostave jasnog akcijskog plana za dijalog.

1.15. EGSO očekuje da će takav dijalog znatno ojačati sve nedržavne aktore – poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća, socijalna poduzeća i zadruge, udruge civilnog društva, zajednice, kao i lokalne i regionalne vlasti i druge relevantne dionike – kako bi mogli dati stvaran i opipljivi doprinos borbi protiv klimatskih promjena.

2. Kontekst Mišljenja

2.1. Ovo razmatračko mišljenje izrađuje se na zahtjev Europske komisije.

2.2. Nadovezuje se na mišljenje „Stvaranje koalicije za ispunjavanje obveza proizašlih iz Pariškog sporazuma” iz srpnja 2016. te na protokole kasnije održane konferencije „Uspostava okvira za klimatsko djelovanje odozdo prema gore”, na kojoj su razmijenjene najbolje prakse i utvrđeni izazovi koji usporavaju napore nedržavne razine za ublažavanje klimatskih promjena.

⁽²⁾ Talanoa je tradicionalni koncept s Fidžija i Pacifika kojim se označava proces uključivog, participativnog i transparentnog dijaloga. U okviru tog procesa dijele se priče, razvija empatija i donose mudre odluke za zajedničko dobro. U 2018. godini će se u okviru dijaloga „talanoa” ocijeniti kolektivni naponi stranaka u vezi s napretkom prema dugoročnom cilju iz članka 4. Pariškog sporazuma. U tu svrhu bit će uspostavljena internetska platforma za prikupljanje doprinosa.

2.3. Prelazak na niskougljično gospodarstvo otporno na klimatske promjene uvelike se potiče inicijativama „odozdo prema gore” koje provode građani, lokalne vlasti, potrošači i inovativna poduzeća. Međutim, administrativne i regulatorne prepreke, nedostatak odgovarajućih mehanizama savjetovanja i neodgovarajući financijski postupci često onemogućuju njihov daljnji napredak.

3. Hitnost klimatskih mjera nedržavnih aktera

3.1. Izraz „nedržavni akteri” odnosi se na aktere koji nisu stranke Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC). Pod tim su izrazom u širem smislu obuhvaćene razne vrste poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća te mikropoduzeća, ulagači, zadruge, gradovi i regije, sindikati, zajednice i skupine građana, vjerske organizacije, skupine mladih i ostale nevladine organizacije. Ovo mišljenje osobito skreće pozornost na nove doprinose „odozdo prema gore” od strane aktera u području klime koji još nisu u cijelosti priznati u institucijama EU-a i državama članicama.

3.2. Poduzimanje klimatskih mjera nedržavnih aktera sve je hitnije iz najmanje četiri razloga:

- koncentracije stakleničkih plinova u atmosferi i dalje se povećavaju; čak i ako se ispune sve državne obveze, ostat će odstupanje od 11 do 13 gigatona (Gt) ekvivalenta CO₂ ⁽³⁾. Kratkoročne klimatske mjere državnih i nedržavnih aktera mogu pomoći u uklanjanju tog odstupanja te su ključne za sprečavanje radikalnijih i skupljih mjera;
- u svijetu se osjeća učinak klimatskih promjena koje su već u tijeku. Te promjene uključuju povećanje ekstremnih vremenskih prilika, gubitaka i šteta kao i izmjenu vremenskih obrazaca te potiču raseljavanje i migraciju osjetljivih zajednica ⁽⁴⁾;
- trenutačna politička previranja, na primjer u SAD-u, i manjak javnih sredstava ugrožavaju cjelovito ispunjavanje državnih obveza. Čak i neke europske zemlje koje su u cijelosti predane provedbi Pariškog sporazuma i dalje ne ostvaruju ambicije potrebne za ograničavanje globalnog zagrijavanja znatno ispod 2 °C;
- vlade utvrđuju okvir politika, no mjere na terenu provode nedržavni i podnacionalni akteri, od kojih su mnogi istinski predvodnici inovativnih i djelotvornih mjera, posebice manji i novi akteri u području klime koji djeluju „odozdo prema gore”.

3.3. Nedržavni akteri u području klime mogu ostvariti ključan doprinos kad je riječ o ubrzanju niskougljičnog i održivog razvoja. Neposrednim mjerama nedržavnih aktera smanjuje se trošak prelaska na niskougljično gospodarstvo i ublažava izravan učinak klimatskih promjena koje su već u tijeku. Međutim, općenito se ne prepoznaje da inicijative odozdo prema gore mogu doprinijeti rješavanju socijalnih problema povezanih s dekarbonizacijom i ekološkom tranzicijom.

3.4. Prema podacima dobivenima u okviru projekta TESS koji financira EU i koji se bavi učinkom zajednica ekosela u Europi, kad bi se pet posto građana EU-a uključilo u djelotvorne inicijative za ublažavanje klimatskih promjena na razini zajednice, uštede ugljika bile bi dovoljne za to da zemlje EU-28 postignu gotovo 85 % svojih ciljeva smanjenja emisija za 2020. godinu ⁽⁵⁾.

3.5. Klimatskim mjerama nedržavnih aktera također se može osnažiti opće upravljanje u području klime. Na primjer:

- mjere nedržavnih aktera mogle bi pridonijeti ambicioznijim klimatskim politikama tako što bi se vladama pokazalo da su ambiciozniji klimatski ciljevi ostvarivi;

⁽³⁾ *The Emissions Gap Report 2017: A UN Environment Synthesis Report* („Izvješće o odstupanju emisija za 2017.: sažeto izvješće Programa Ujedinjenih naroda za okoliš”), UNEP, 2017.

⁽⁴⁾ Zaključci Vijeća o europskoj klimatskoj diplomaciji nakon konferencije COP21: Elementi za djelovanje u sklopu klimatske diplomacije u 2016.

⁽⁵⁾ *Towards European Societal Sustainability* („Ususret europskoj društvenoj održivosti”), <http://www.tess-transition.eu/about/>.

- mjere nedržavnih aktera mogle bi pomoći vladama da provode politike na nacionalnoj razini i pridonose ispunjavanju nacionalnih zahtjeva proizašlih iz nacionalno utvrđenih doprinosa EU-a;
- nedržavni akteri mogu pomoći u prepoznavanju prilika za jačanje regulatornog okvira ⁽⁶⁾.

3.6. Pomoću mjera nedržavnih aktera također se može pokazati da je prelazak na niskougljično kružno gospodarstvo otporno na klimatske promjene prilika da EU poveća svoju konkurentnost, što može imati povoljan učinak na poduzeća u EU-u. Nadalje, te mjere nisu samo prilika za svladavanje klimatskih izazova nego i za rješavanje pitanja održivog razvoja, osobito provedbe ciljeva održivog razvoja.

3.7. Proteklih se godina naglo povećao broj, opseg i razmjor klimatskih mjera nedržavnih aktera ⁽⁷⁾. Međutim, nedržavni akteri i dalje se susreću sa znatnim preprekama koje im otežavaju uspješno pokretanje i provođenje klimatskih mjera. (Vidjeti mišljenje EGSO-a „Koalicija za ispunjavanje obveza proizašlih iz Pariškog sporazuma” ⁽⁸⁾.)

3.8. Osim toga, sve su veće razlike među nedržavnim akterima i njihovim klimatskim mjerama s obzirom na to da djeluju u različitim okruženjima te s posebnim potrebama i sredstvima. Ispravna analiza i razumijevanje tih razlika preduvjet su za ubrzanje klimatskih aktivnosti.

4. EU-u je potreban strateški pristup kako bi se olakšale klimatske mjere nedržavnih aktera

4.1. EU je globalni predvodnik u području djelovanja nedržavnih aktera:

- EU se zalaže za međunarodne višedioničke suradničke inicijative radi ublažavanja klimatskih promjena u kontekstu UNFCCC-a.
- EU je pridonio velikim višedioničkim klimatskim inicijativama ⁽⁹⁾.
- Pojedine države članice poduprle su međunarodni program klimatske politike. Na primjer, Francuska je tijekom priprema za Pariški sporazum predvodila opsežne napore u pogledu mobilizacije. Nordijske zemlje i Nizozemska pridonijele su razvoju platforme za inicijative u području klime (kojom trenutačno upravlja Program UN-a za okoliš).
- Europski akteri predvode otprilike 54 % inicijativa za suradnju u području klimatskih mjera registriranih u okviru UNFCCC-a ⁽¹⁰⁾.

4.2. EU trenutačno nema okvir za uspostavu poticajnog okružja koje bi pridonijelo ubrzanju klimatskih mjera nedržavnih aktera u Europi, što je u potpunoj suprotnosti s njegovim snažnim međunarodnim vodstvom. Bez takvog okvira EU bi mogao ostati bez konkretnog doprinosa koji bi mogli ostvariti predvodnici iz redova nedržavnih i podnacionalnih aktera. Trenutačna potpora koju EU pruža malom broju opsežnih višedioničkih mjera nedovoljna je za preobrazbu na koju se EU obvezao u okviru Pariškog sporazuma.

4.3. Mnogo više pozornosti treba posvetiti novim, još neprepoznatim akterima na području klime koji djeluju „odozdo prema gore”, a koji su trenutačno nedovoljno zastupljeni u inicijativama koje podupire EU. Njihov potencijalni doprinos ne može se dovoljno naglasiti. Stvaranje poticajnog okružja za takve klimatske mjere „odozdo prema gore” djelotvoran je i ekonomičan način iskorištavanja golemog društvenog potencijala.

⁽⁶⁾ Na primjer, uklanjanjem regulatornih prepreka i/ili osmišljavanjem pametnih klimatskih politika.

⁽⁷⁾ *Yearbook of Global Climate Action 2017 – Marrakesh Partnership* („Godišnjak globalnog djelovanja u području klime za 2017. – Partnerstvo iz Marakeša”), UNFCCC 2017.

⁽⁸⁾ SL C 389, 21.10.2016., str. 20.

⁽⁹⁾ Neki od primjera: Globalni sporazum gradonačelnika za klimu i energiju, Regionalni sporazum gradonačelnika, inicijativa Misija – inovacija, Koalicija za klimu i čisti zrak, Inicijativa za obnovljivu energiju u Africi, inicijativa InsuResilience i partnerstvo Konferencije za nacionalni dijalog.

⁽¹⁰⁾ *Yearbook of Global Climate Action 2017 – Marrakesh Partnership* („Godišnjak globalnog djelovanja u području klime za 2017. – Partnerstvo iz Marakeša”), UNFCCC 2017.

4.4. Nadalje, stvaranjem poticajnog okružja može se riješiti problem sadašnje neravnoteže između klimatskih mjera nedržavnih aktera. Na primjer:

- mikropoduzeća, mala i srednja poduzeća, socijalna poduzeća (uključujući zadruge) trenutačno su nedovoljno zastupljena u inicijativama koje podupire EU, kao i u kontekstu UNFCCC-a ⁽¹¹⁾;
- klimatske mjere koje provode ruralne zajednice te manji gradovi i gradovi srednje veličine nedovoljno su zastupljene u usporedbi s mjerama velikih gradova ⁽¹²⁾.

4.5. Budući da se trenutačni naponi uglavnom poduzimaju na razini međunarodnih klimatskih politika i osobito su usredotočeni na velike i/ili uočljive primjere, na razini EU-a potrebno je poduzeti korake kako bi se ti naponi nadopunili aktiviranjem i podupiranjem većeg broja raznih aktera.

4.6. Prepoznajući golem potencijal nedržavnih aktera za poticanje globalnih napora u cilju ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe njihovim posljedicama, u ovom mišljenju predlaže se europski dijalog o klimatskim mjerama nedržavnih aktera (ED-NSCA) kako bi se ojačali i povećali opseg i razmjeri klimatskih mjera nedržavnih aktera na području Europe.

5. Prioritetna područja za aktivnosti na području klime te primjeri i potrebe aktera na terenu

5.1. Prioritetna tematska područja trebala bi se utvrditi uz savjetovanje s civilnim društvom.

5.2. Uskim preklapanjem s tematskim područjima u kontekstu UNFCCC-a, osobito partnerstvom iz Marakeša za globalno djelovanje u području klime, mogla bi se osigurati snažna povezanost s ciljevima Pariškog sporazuma.

5.3. Prioritetna područja mogla bi uključivati: poljoprivredu i prehranu, šumarstvo, uporabu zemljišta i održivo biogospodarstvo, zaštitu i razvoj obalnih područja, vode, gradove i regije, promet, energiju te kružno gospodarstvo i industriju.

5.4. Međusektorske teme koje bi se mogle razmatrati u okviru predloženog dijaloga uključuju: ravnotežu i sinergije između klime i održivog razvoja, ulogu digitalizacije, participativne pristupe i pravedan prelazak.

5.5. Socijalno poduzetništvo, građanske inicijative i rad u zajednici samo su neki od primjera provedbe klimatskih mjera pomoću pristupa odozdo prema gore. Već postoje brojne uspješne inicijative, dok su mnoge druge pokrenute, ali su polučile neuspjeh ili su iz raznih razloga obustavljene. Obje kategorije projekata mogu se iskoristiti kako bi se nedržavnim akterima i donositeljima odluka pružila vrijedna znanja.

5.5.1. Decentralizirana energija iz obnovljivih izvora izvrstan je primjer. Trebala bi se proizvoditi uz pomoć lokalnih i regionalnih struktura, što znači da bi se vrijednost iz uporabe energije vjetra, sunca i biomase trebala stvarati na lokalnoj razini. Međutim, EU nedovoljno sveobuhvatno iskorištava potencijal civilnog društva u tom području te prečesto postoje regulatorne, financijske i strukturne prepreke sudjelovanju lokalnih aktera. EGSO je 2015. uspješno pozvao na to da se pod okriljem civilnog društva uspostavi europski energetska dijalog radi provedbe energetske tranzicije ⁽¹³⁾ koja je sama po sebi najveća aktivnost koju EU poduzima radi stabilizacije klime.

⁽¹¹⁾ Iako čine više od 99 % svih poduzeća u EU-u i zaslužna su za otprilike 58 % gospodarskih rezultata prema bruto dodanoj vrijednosti, https://ec.europa.eu/growth/smes_hr.

⁽¹²⁾ Otprilike 35 % stanovništva EU-a živi u prijelaznim, urbano-ruralnim područjima, a više od 22 % živi u pretežno ruralnim područjima. (Eurostat (2014): Regionalni godišnjak Eurostata za 2014. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/KS-HA-14-001>, podaci od: 16. siječnja 2018.).

⁽¹³⁾ Mišljenje EGSO-a „Razvoj sustava upravljanja predloženog u kontekstu okvira za klimu i energiju za razdoblje do 2030.” (SL C 291, 4.9.2015., str. 8.).

5.5.2. Više od 1 000 lokalnih i regionalnih uprava iz 86 zemalja, koje predstavljaju 804 milijuna građana, na platformi „carbonn Climate Registry” prijavilo je svoje ciljeve smanjenja emisija ugljika, koji bi, ako se postignu, doveli do smanjenja od 5,6 gigatona ekvivalenta CO₂ (GtCO₂e) do 2020. i 26,8 GtCO₂e do 2050., u usporedbi s razinama iz 1990. godine. Ukupnim učinkom 7494 gradske i lokalne uprave, koje predstavljaju više od 680 milijuna građana i koje su se obvezale na Globalni sporazum gradonačelnika za klimu i energiju, moglo bi se do 2030. ostvariti zajedničko smanjenje od 1,3 GtCO₂e godišnje, čime bi se od 2010. do 2030. postiglo ukupno smanjenje od 15,64 GtCO₂e ⁽¹⁴⁾.

5.5.3. U Europi proteklih godina raste poljoprivreda koju podržava zajednica. Tijekom 2016. u okviru više od šest tisuća široko definiranih inicijativa civilnog društva provedenih u 22 europske zemlje proizvedeno je hrane za milijun ljudi ⁽¹⁵⁾. Takve inicijative obuhvaćaju partnerstva između potrošača i poljoprivrednika, sve do izgradnje zajedničkih vrtova i poljoprivrednih gospodarstava. Pomoću njih uspostavljaju se snažnije veze između proizvođača i potrošača, stvaraju prilike za lokalna poduzeća i nova radna mjesta, a zajednice se ponovno povezuju s u njima proizvedenom hranom, čime se mijenjaju mehanizmi proizvodnje i potrošnje hrane, a građani se osnažuju za uspostavu participativnijih oblika upravljanja.

5.5.4. Koncept pravednog prijelaza ujedinjuje radnike, zajednice, poslodavce i vlade u kontekstu socijalnog dijaloga s ciljem utvrđivanja konkretnih planova, politika i potrebnih ulaganja kako bi se osiguralo da preobrazba bude brza i pravedna. Naglasak je na radnim mjestima i prihodima te se nastoji osigurati da nitko ne bude zapostavljen u našoj utrci prema smanjenju emisija, zaštiti klime i promicanju socijalne i gospodarske pravde. U cilju jamčenja i izgradnje socijalnog dijaloga za pravedan prijelaz Međunarodna konferencija sindikata sa svojim je partnerima uspostavila Centar za pravedan prijelaz. Centar će okupljati i podupirati sindikate, poduzeća, zajednice i ulagače u okviru socijalnog dijaloga za razvoj planova, sporazuma, ulaganja i politika radi brzog i pravednog prelaska na nultu stopu emisija i ugljika i nultu stopu siromaštva.

5.5.5. Provedba praksi za uštedu energije i vode te smanjenje emisija odvija se u okviru dobrovoljnih programa i inicijativa industrije za smanjenje potrošnje, a rezultati koje poduzeća ostvaruju se provjeravaju i često objavljuju. Uz pomoć takvih najboljih praksi moguće je razviti ocjenjivanje prema referentnim vrijednostima među poduzećima i zemljama.

5.6. Kako bi se razumjele važne razlike među nedržavnim akterima, odnosno njihove različite potrebe i resursi, EGSO je proveo anketu ⁽¹⁶⁾ koja je pokazala da nedržavni akteri najhitnije trebaju sljedeće:

- poticajno političko i zakonodavno okruženje,
- financijske potrebe: pristup javnim sredstvima i fiskalni poticaji,
- tehnička podrška: poticanje uzajamnog učenja, izgradnja kapaciteta, razmjena znanja, dobrih praksi i podizanje svijesti,
- veća vjerodostojnost, vidljivost, razumijevanje i priznavanje njihovih doprinosa,
- poboljšana suradnja među različitim akterima u privatnom i javnom životu.

6. Funkcije predloženog europskog dijaloga o klimatskim mjerama nedržavnih aktera

6.1. U cilju stvaranja okružja pogodnog za klimatske mjere nedržavnih aktera te jačanja i povećanja opsega i razmjera mjera koje se poduzimaju u Europi, u okviru platforme trebalo bi se odgovoriti na politike i na operative zahtjeve nedržavnih aktera, a možda i razmatrati sljedeće međusobno povezane funkcije: 1. Ocjenjivanje mjera (*Assessing actions*); 2. Prepoznavanje mjera (*Recognising actions*); 3. Unapređenje upravljanja (*Improving governance*); 4. Ubrzanje mjera (*Accelerating actions*); i 5. Potpora mjerama (*Supporting actions*) (**ARIAS**)

⁽¹⁴⁾ <https://www.cities-and-regions.org/lgma-at-the-apa-resumption/>.

⁽¹⁵⁾ <https://urgenci.net/new-report-european-csa-overview-released-by-the-european-csa-research-group/>.

⁽¹⁶⁾ Istraživanje EGSO-a „Poticanje nedržavnih aktera u području klime”.

6.2. **Ocjenjivanje i praćenje mjera** – EU i njegove države članice ostvaruju korist od boljeg razumijevanja doprinosa klimatskih mjera nedržavnih aktera. Predloženi dijalog može pružiti pregled klimatskih mjera u Europi i pridonijeti praćenju napretka u pogledu klimatskih mjera na globalnoj razini i u kontekstu UNFCCC-a.

Bolje razumijevanje doprinosa povezanih s ublažavanjem i ostalih doprinosa višestruko je korisno:

- može biti prvi korak prema uključivanju mjera nedržavnih aktera u provedbu klimatskih politika na nacionalnoj razini i razini EU-a;
- detaljne studije određenih klimatskih mjera mogu pomoći pri osmišljavanju javnih politika i utvrđivanju regulatornih prepreka, prilagodljivih rješenja i okolnosti u kojima su određene mjere djelotvorne;
- nedržavnim akterima može omogućiti da steknu praktična znanja kako bi učinkovito sudjelovali u provedbi klimatskih mjera.

6.2.1 Predloženi okvir trebao bi omogućiti praćenje napretka barem nekih mjera koje provode nedržavni i podnacionalni akteri, osobito ako se obvežu na mjerljiva smanjenja emisija. To bi se moglo postići objedinjenim ocjenjivanjem klimatskih mjera koje se provode u Europi i pomoću dobrovoljnih mehanizama za izvješćivanje. Potrebno je razmotriti zaštitne mehanizme od manipulativnog zelenog marketinga (*greenwashing*), na temelju kojega bi se uobičajena praksa predstavljala kao čista i usklađena s ciljevima Pariškog sporazuma. Međutim, njime bi se barem trebalo pokazati da inicijative nisu samo obveze na papiru, pri čemu se inicijativama ne bi smjele nametati opsežne obveze izvješćivanja i praćenja. Kvantitativni pristupi u okviru praćenja i evaluacije mogli bi se dopuniti kvalitativnijim, narativnim pristupom kako bi se prikazalo što se njima može postići.

6.3. Trenutačno se na europskoj razini većina klimatskih mjera u EU-u rijetko prepoznaje ili se uopće ne prepoznaje. Međutim, **prilika za prepoznavanje i isticanje** osobito djelotvornih, inovativnih i kreativnih klimatskih mjera može biti troškovno učinkovito sredstvo za poticanje novih i tekućih mjera. Prepoznavanje klimatskih mjera može imati nekoliko oblika, uključujući:

- široko prepoznavanje novih i postojećih obveza pomoću internetske platforme,
- omogućavanje novim akterima u području klime da se predstave na događanjima na (visokoj) razini, kako u europskom kontekstu tako i u okviru međunarodnih pregovora,
- dodjelu nagrada za osobito uspješne klimatske mjere, na primjer u određenim tematskim područjima.

6.4. **Unapređenje i jačanje upravljanja** – predvodnici iz redova nedržavnih aktera vjerojatno će prepoznati prepreke i prilike za poboljšanje upravljanja. Njihove spoznaje mogu pomoći u utvrđivanju regulatornih prepreka na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i pokrenuti njihovo uklanjanje te pridonijeti uspostavi prilagođenog regulatornog okvira pogodnog za klimatske mjere. Pomoću europskog dijaloga o klimatskim mjerama nedržavnih aktera trebalo bi neprestano prikupljati povratne informacije i svladavati izazove s javnim tijelima kako bi se postupno izgradilo poticajno upravljačko okružje za klimatske mjere prema načelu odozdo prema gore. To se neće dogoditi bez rješavanja pitanja političkog vakuuma između nedržavnih aktera i donositelja odluka.

6.5. **Ubrzanje klimatskih mjera** – krajnji cilj predložene platforme jest ubrzati klimatske mjere tako što će ih se učiniti privlačnima za niz nedržavnih aktera te tako što će se zaštitu klime afirmirati kao novu uobičajenu praksu. To bi u praktičnom smislu trebalo podrazumijevati sljedeće:

- povećanje novih obveza nedržavnih aktera u području klime. Radi ubrzanja inicijativa u okviru dijaloga bi se, možda u suradnji s UNFCCC-om i ostalim partnerima, trebale objavljivati nove obveze;

- brzo prihvaćanje rješenja i stečenih znanja proizašlih iz klimatskih mjera nedržavnih aktera na europskoj razini. Kako bi se pridonijelo tom ubrzanju, u okviru dijaloga mogla bi se razmotriti organizacija regionalnih sastanaka tehničkih stručnjaka po uzoru na slične sastanke koji se održavaju u okviru zasjedanja UNFCCC-a te kao doprinos tim sastancima;
- organizacijski partneri povremeno mogu uspostavljati nova partnerstva i klimatske mjere u posebno obećavajućim područjima ili područjima u kojima je to osobito hitno, koristeći se ovlašću sazivanja koje ima dijalog ili oni sami;
- katkad se sektorske ili teritorijalne inicijative mogu međusobno nadmetati ako se ne utvrdi i ne potiče ispravan pristup za promicanje suradnje. „Ptičja perspektiva” je potrebna u cilju utvrđivanja nedostataka i mogućih suradnji te uspostave novih partnerstava.

6.6. **Potpore klimatskim mjerama** – predloženi dijalog trebao bi poslužiti ne samo za isticanje i demonstraciju mjera, nego i za odgovaranje na potrebe nedržavnih aktera. Mogu se osmisлити različite vrste potpore, uključujući:

- osiguravanje okružja za umrežavanje pogodnog za uspostavu novih partnerstava među državnim i nedržavnim akterima;
- omogućavanje učenja od kolega i razmjene savjeta među nedržavnim akterima time što im se pomaže u svladavanju regulatornih prepreka;
- obrazovanje i učenje te poticanje inovacija, npr. masovnim otvorenim internetskim tečajevima (MOOC), internetskim seminarima i radionicama o određenim temama ⁽¹⁷⁾;
- olakšavanje pristupa financiranju, na primjer izradom pregleda postojećih kanala, istraživanjem inovativnih instrumenata financiranja (uključujući uzajamno financiranje kolega, skupno financiranje i mikrofinanciranje), predlaganje pojednostavljenja fiskalnih pravila i uspostava novih mogućnosti financiranja, na primjer za olakšavanje pristupa privatnim, međunarodnim i multilateralim sredstvima.

7. Predloženi europski dijalog o klimatskim mjerama nedržavnih aktera u praksi

7.1. Predloženi europski dijalog djelovao bi u širem ekosustavu upravljanja u području klime nastalim nakon Pariškog sporazuma. Nastaju i drugi regionalni i nacionalni akcijski programi i okviri (na primjer u Latinskoj Americi i SAD-u). Europski dijalog mogao bi ostvariti korist od suradnje s tim platformama i učenja od njih.

7.2. Dijalog bi trebao biti jednostavno organiziran, s naglaskom na strateškom povezivanju postojećih programa, inicijativa i institucija umjesto na uspostavi novih institucija. EGSO će imati jasnu ulogu u uspostavi dijaloga i stjecanju potpore Europske komisije te drugih institucija EU-a kao i razvoja partnerstva s njima. Takav institucijski okvir omogućio bi vjerodostojnost za rješavanje klimatskih pitanja na europskoj razini. U tom kontekstu EGSO podržava prijedlog Europskog parlamenta za stvaranje nacionalnih višerazinskih platformi za dijalog o klimatskoj i energetskej politici s ciljem održavanja širokih rasprava u svakoj državi članici o budućnosti klimatske i energetske politike.

7.3. Internetska platforma u okviru europskog dijaloga može djelovati kao centar za razmjenu informacija koji vodi evidenciju i sadrži pregled klimatskih mjera na europskoj razini te može pružiti sveobuhvatnu bazu podataka kojom se podupire strateška analiza i dopunjuju lokalne, nacionalne i politike EU-a. Kako bi se optimirala upotrebljivost centra za razmjenu informacija, internetska stranica bi trebala biti lako pristupačna te imati mogućnost pretraživanja. Takva bi se stranica mogla povezati s platformama koje postoje u kontekstu UNFCCC-a, uključujući platformu NAZCA ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁷⁾ Na primjer, „Kako izraditi akcijski plan?”, „Kako prikupiti potporu?”, „Kako potaknuti tijela da poduzmu mjere?” itd.

⁽¹⁸⁾ <http://climateaction.unfccc.int/>.

7.4. U okviru predloženog europskog dijaloga trebalo bi se potaknuti održavanje događanja za potporu funkcijama prepoznavanja, prikupljanja povratnih informacija, učenja i umrežavanja, namijenjenih nedržavnim akterima. Dio tih događaja već postoji, no tim mjerama bi dobili novu važnost. Na primjer:

- postojeći sastanci stručnjaka Promatračke skupine EGSO-a za održivi razvoj mogli bi dobiti dodatnu važnost ako ih se poveže s procesom UNFCCC-a kao „sastanke tehničkih stručnjaka” ili tematske i regionalne dijaloge u cilju ispitivanja postojećih klimatskih mjera,
- Europski dan održivih zajednica, u organizaciji ECOLISE-a u suradnji s EGSO-om, mogao bi skrenuti pozornost na lokalne zajednice i pridonijeti prepoznatljivosti njihova doprinosa klimatskim mjerama,
- u okviru godišnjih događaja koje podupiru institucije EU-a (npr. Zeleni tjedan, Tjedan održive energije EU-a, Europski tjedan održivog razvoja itd.) mogla bi se održavati zasjedanja o klimatskim mjerama nedržavnih aktera.

7.5. Za predloženi dijalog moglo bi biti korisno imenovanje sektorskih ili tematskih „predstavnika za klimatsku politiku”. Predstavnici bi mogli imati zadaće uspostave suradnje između više dionika, utvrđivanja strateških/tematskih prioriteta, organizacije događaja i poticanja novih klimatskih mjera. Usto mogu djelovati kao dionici za kontakt u pogledu klimatskih mjera nedržavnih aktera, npr. u odnosu na Europsku komisiju, države članice i UNFCCC.

7.6. Predloženim postupkom trebao bi se podupirati pristup financiranju za mjere nedržavnih aktera. Taj bi pristup mogao uključivati:

- pregled mogućnosti financiranja,
- savjete o planovima koji se mogu financirati,
- analizu postojećeg dijaloga i postupaka savjetovanja s nevladinim subjektima, s ciljem uspostave novih tehnika i najboljih praksi kako bi se povećala primjena postojećih europskih i međunarodnih sredstava,
- zalaganje za to da predstojeći višegodišnji financijski okvir EU-a služi ambicioznijim ciljevima nedržavnih aktera u području klimatske politike i potiče njihove djelovanje,
- istraživanje mogućnosti inovativnog financiranja (uzajamno financiranje kolega, skupno financiranje, mikro-financiranje, zelene obveznice itd.).

7.7. Kako bi se zajamčili vjerodostojnost i jednostavan institucijski okvir, kao organizacijske partnere potrebno je pozvati sljedeće dionike koji bi mogli dati svoj doprinos:

- u cilju potpore funkciji ocjenjivanja platforma, pokretači dijaloga trebali bi surađivati s postojećim istraživačkim skupinama, inicijativama za praćenje klimatskih mjera i podatkovnim platformama,
- u cilju potpore funkciji prepoznavanja, trebalo bi se povezati s postojećim inicijativama za dodjelu nagrada, poput nagrade UNFCCC-a pod nazivom „Momentum for Change”, nagrade SEED ⁽¹⁹⁾, nagrade EGSO-a za civilno društvo itd.,
- u cilju potpore funkcijama unapređenja upravljanja i ubrzanja mjera potrebno je uspostaviti komunikacijske kanale, na primjer uz pomoć posredničkih dijaloga i postupaka u kojima sudjeluju tehnički stručnjaci u okviru UNFCCC-a te uz pomoć relevantnih tijela na razini EU-a i država članica, kao što su europska savjetodavna vijeća za okoliš i održivi razvoj,
- u pogledu funkcije potpore, trebalo bi utvrditi poveznice s postojećim programima. Na primjer, pristup financiranju i najbolje prakse mogu se uskladiti s programom EU-a LIFE, instrumentom financiranja za ekološke i klimatske mjere, potporama ili zajmovima EIB-a i/ili ostalim europskim programima, dok se prikupljeni rezultati istraživanja u okviru programa Obzor 2020. koji se odnose na nedržavne aktere mogu distribuirati među sudionicima dijaloga.

⁽¹⁹⁾ Nagrada za poduzetništvo u području održivog razvoja.

7.8. Prvi korak prema uspostavi europskog dijaloga o klimatskim mjerama nedržavnih aktera trebalo bi biti događanje u prvoj polovici 2018., koje će organizirati EGSO u partnerstvu s Europskom komisijom i u okviru kojega će se okupiti sve zainteresirane mreže aktera kao i predstavnici drugih institucija EU-a i država članica.

7.8.1. Ovo događanje trebao bi doprinijeti dijalogu „talanoa” uoči konferencije COP24 u okviru kojega se stranke i dionici koji nisu stranke sporazuma pozivaju na suradnju u organizaciji lokalnih, nacionalnih, regionalnih ili globalnih događanja u sklopu kojih bi se pripremili i stavili na raspolaganje doprinosi o trenutnom stanju, željenim ciljevima i načinima za postizanje tih ciljeva.

7.8.2. U okviru ovog događanja trebao bi se utvrditi i akcijski plan za ED-NSCA za razdoblje 2018. – 2020. na temelju kojega bi dijalog počeo djelovati te koji bi uključivao i detaljan plan za ispunjavanje funkcija ARIAS u okviru dijaloga.

Bruxelles, 15. veljače 2018.

*Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS*
